

دشمن، پشت دروازه‌های شهر

روایت مقاومت مردمی آبادان؛ ۱۳۵۹

دشمن، پشت دروازه‌های شهر

روایت مقاومت مردمی آبادان؛ ۱۳۵۹

به کوشش گروه مطالعات و جغرافیای نظامی

نویسنده: نعمت‌الله سلیمانی‌خواه

ناظر علمی: دکتر حسین اردستانی و مهدی خداوردی‌خان

ویراستار ادبی و محتوایی: مریم حقانی‌منتظری

گرافیکست و طرح جلد: سیدناصر کشاورز

ناظر چاپ: محمد بهروزی

قیمت: ۶۷۰۰۰ تومان

شمارگان: ۱۰۰۰

چاپ اول: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۱۵-۳۲-۷

ناشر: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

سرشناسه/ سلیمانی‌خواه، نعمت‌الله، ۱۳۳۹ -

عنوان: دشمن، پشت دروازه‌های شهر: روایت مقاومت مردمی آبادان / نویسنده: نعمت‌الله سلیمانی‌خواه؛ ناظر علمی: حسین اردستانی، مهدی خداوردی‌خان.

مشخصات نشر: تهران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و

تحقیقات دفاع مقدس، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۷۱۷ ص.؛ مصور (بخشی رنگی)، عکس (بخشی رنگی)، نقشه (بخشی رنگی).

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۳۱۵-۳۲-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت/ کتابنامه: ص. ۶۲۴-۶۳۶.

عنوان دیگر/ روایت مقاومت مردمی آبادان؛ ۱۳۵۹.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹ -- آبادان -- خاطرات

موضوع: Iran-Iraq War, ۱۹۸۰-۱۹۷۸ - Abadan - Personal narratives

رده‌بندی کنگره: DSR۱۶۱۰/ه

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳۰۹۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۱۹۰۵۵

شناسه افزوده/ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.

مرکز اسناد
و تحقیقات
دفاع مقدس

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ سپاه

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۳	مقدمه

فصل اول

آتش زیر خاکستر

۳۳	بخش اول: آتش زیر خاکستر
۳۳	آبادان، شنبه ۱۱ مرداد ۱۳۵۹، ساعت ۲۰
۴۳	تشکیل ستاد اروند
۵۱	تشدید درگیری‌های مرزی
۵۵	نقض پیمان
۵۸	در آستانه جنگ
۶۷	بخش دوم: مقاومت در برابر تجاوز
۶۷	ویرانی و هراس
۷۵	اهداف عراق و چگونگی حمله دشمن از مرز شلمچه
۹۷	مدیریت بحران شهری
۱۰۵	ایجاد پایگاه‌ها و هسته‌های مقاومت در مساجد و مدارس
۱۲۲	گریز
۱۴۲	آتش پشتیبانی نیروهای خودی
۱۶۶	ضمائم فصل اول
۱۶۶	ضمیمه ۱: جغرافیای طبیعی، اقتصادی و انسانی آبادان
۱۶۷	جغرافیای اقتصادی
۱۷۰	تقسیمات کشوری
۱۷۱	جغرافیای انسانی
۱۷۲	ضمیمه ۲: شرایط تشکیل ستاد اروند
۱۷۳	ضمیمه ۳: گزارش کامل سرهنگ رضوی فرمانده ژاندارمری خوزستان

- ضمیمه ۴: متن دست‌نوشته یکی از فرماندهان عالی‌رتبه عراقی درباره طرح حمله عراق به ایران..... ۱۷۴
- ضمیمه ۵: در این وقت در عراق چه می‌گذشت؟..... ۱۷۵
- ضمیمه ۶: اقدامات ستاد هماهنگی فرمانداری برای رفع مشکلات..... ۱۷۹
- ضمیمه ۷: چرایی تخلیه‌نشدن پالایشگاه عظیم آبادان..... ۱۸۱
- ضمیمه ۸: وضعیت وخیم مزرعه دامپروری و نجات حیوانات مزرعه..... ۱۸۲

فصل دوم

نبرد، پشت دروازه‌های شهر

- نبرد، پشت دروازه‌های شهر..... ۲۰۳
- راه‌های پیش روی دشمن برای اشغال آبادان..... ۲۱۲
- عبور از کارون..... ۲۱۵
- نبرد مارد..... ۲۲۷
- نبردهای پشت دروازه ایستگاه ۷..... ۲۴۹
- نبرد ایستگاه ۱۲..... ۲۷۳
- حماسه فیاضیه..... ۲۹۳
- نبردهای متناوب، پشت دروازه‌های آبادان..... ۲۹۹
- اشغال خرمشهر و معطوف‌شدن توجه دشمن به آبادان..... ۳۰۷
- ضمیمه ۱: محاسبات اشتباه عراق در مورد مردم عرب خوزستان..... ۳۱۱
- ضمیمه ۲: نمونه‌ای از تلاش و ایثار نیروهای عشایر آبادان و اروندرکنار..... ۳۱۲
- ضمیمه ۳: شکل‌گیری هسته‌های اولیه مقاومت در اروندرکنار و فداکاری مردم و عشایر این منطقه..... ۳۱۸
- ضمیمه ۴: عبور دشمن از رودخانه کارون..... ۳۲۳
- ضمیمه ۵: نحوه اسارت معصومه آباد از خواهران هلال احمر آبادان..... ۳۲۶
- ضمیمه ۶: نحوه اطلاع‌یافتن خانواده شهید عبدالنبی شولی فرمانده نبرک در حمله هارد از شهادت وی..... ۳۳۰
- ضمیمه ۷: مظلومیت شهدای آبادان از جمله شهید محمدباقر کریمی خوزانی..... ۳۳۴
- ضمیمه ۸: انتقال توپخانه حیدر شهرضا از آبادان..... ۳۳۶
- ضمیمه ۹: مأموریت رساندن نامه فرمانده سپاه آبادان به بنی‌صدر در دزفول..... ۳۳۸

فصل سوم

دشمن، پشت دروازه‌های شهر

- گروه نجات (برگ‌های نانوشته)..... ۳۵۵
- اولین ضدحمله به دشمن (عملیات سوم آبان)..... ۳۶۷
- ساعتی پیش از حمله..... ۳۶۸
- منافقین، دشمن مردم..... ۳۷۹
- پیش از عملیات ذوالفقاری..... ۳۸۱
- دشمن به بهمنشیر رسید..... ۳۹۳

۴۰۱	نبرد حماسی ذوالفقاری
۴۵۳	ضمیمه ۱: حضور گروهک‌ها در آبادان
۴۵۴	ضمیمه ۲: جنایت ناجوانمردانه نیروهای عراقی در روستای سادات
۴۵۶	ضمیمه ۳: توضیحات مرتضی قربانی درباره نبرد ذوالفقاری
۴۵۸	ضمیمه ۴: توضیحاتی در مورد آتش سرگردان ادوات

فصل چهارم

یورش به دشمن

۴۶۹	جنگ فرسایشی با دشمن
۴۸۲	نبرد مهندسی (ساخت پل بشکه‌ای)
۴۹۹	مرحله دوم جنگ: توقف کامل دشمن در خطوط پدافندی اشغال شده و آغاز عملیات‌های محدود نیروهای مقاومت
۵۰۲	عملیات ۲۰ آذرماه (عملیات سهراب آبادان)
۵۱۱	زندگی در شهر جنگی
۵۲۶	اسوه مقاومت در شهر جنگی
۵۳۷	نبرد مردان پالایشگاه در پشتیبانی از شهر جنگی
۵۵۱	عملیات توکل (یورش به دشمن)
۵۶۶	تشکیل ستاد عملیات جنوب در آبادان
۵۶۸	ساخت جاده وحدت (جاده شهید سید محمد شهیدانی)
۵۷۳	عملیات شهید غلامرضا مؤذنی (تپه‌های مدّنی)
۵۸۲	عملیات دارخوین (خمینی روح خدا، فرمانده کل قوا)
۵۹۵	عملیات شهید چمران (عملیات ایستگاه ۱۲)
۶۰۳	بررسی نتایج عملیات‌های محدود
۶۱۱	ضمیمه ۱: شهادت عبدالرسول جقی
	ضمیمه ۲: حکایت کمبود شدید مهمات نیروهای مدافع شهر، مشکلات مربوط به آن و دستور بنی‌صدر
۶۱۳	رئیس‌جمهور وقت
۶۲۰	ضمیمه ۳: توضیحات عبدالحسن بنادری درباره تشکیل ستاد عملیات جنوب در آبادان
۶۲۲	ضمیمه ۴: زندگینامه شهید شهشانی

فصل پنجم

خاتمه

۶۳۹	کلام آخر
-----	----------

ضمائم

۶۵۵	آلبوم عکس و نقشه
۶۹۹	فهرست اعلام

بی‌تردید، در تاریخ معاصر ایران زمین، بزرگ‌ترین و خون‌بارترین واقعه‌ای که سرزمین و امنیت مردم ایران، به‌خصوص مردم شهرها و روستاهای مرزی را به‌شدت تهدید کرد و به‌ویژه مردم مقاوم، خون‌گرم و مبارز آبادان و خرمشهر را در کوره سخت‌ترین آزمایش زندگی‌شان قرار داد، همانا هجوم وحشیانه و ددمنشانه ارتش حکومت بعث عراق به مرزهای غرب و جنوب غربی کشورمان بود. ثبت حوادث این واقعه بزرگ که تأثیرات اجتماعی عمیقی بر ارزش‌ها، اقتصاد، سیاست، صنعت، فرهنگ و دیگر عرصه‌های زندگی جامعه ایران و حتی بر روابط منطقه‌ای و بین‌المللی گذاشت، در زمانه‌ای که بیش از چهار دهه از حوادث مقاومت در آبادان و خرمشهر و بیش از سه دهه از پایان جنگ هشت‌ساله عراق علیه ایران می‌گذرد و بیم فراموشی، اشتباه، سهل‌انگاری و حتی تحریف در نقل وقایع تاریخی می‌رود، از لحاظ تاریخ‌نگاری لازم و بااهمیت است. از طرف دیگر، عرضه تحلیل و بررسی رویدادهای مهم جنگ که با مسائل درونی و بیرونی عصر وقوع رویداد مرتبط است، می‌تواند برای نسل حاضر و آینده بسیار مؤثر، عبرت‌آموز و روشنی‌بخش باشد و چراغی برافروزد فرا راه آنان در دور کردن خطرهای تهدیدهای مشابه یا مقابله با آنها.

بر اساس این رویکرد، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، کتاب حاضر را منتشر کرد. در این اثر بخش‌هایی از تاریخ پرافتخار آبادان، به‌ویژه در دوران معاصر، یعنی سال‌های مبارزه مردم آبادان در راه پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی و مبارزه با دشمنان داخلی پس از وقوع انقلاب و دست آخر فرورفتن در گرداب جنگی هشت‌ساله و خانمان‌سوز تحلیل شده است. امید است با انتشار این کتاب بخشی از حق مردم دلیر آبادان ادا شود. در پایان لازم است ذکر شود در فرایند تألیف و بازبینی این کتاب، به دلیل درگذشت دکتر حسین اردستانی ناظر این پروژه و گستردگی موضوعات، در زمینه ادبیات و سیاق مقاومت‌نگاری اختلاف‌هایی میان نویسنده و ناظران جدید رخ داد که به منظور تسریع در روند چاپ این اثر، از رفع برخی ابهامات و ملاحظات صرف نظر شد.

مرکز اسناد و تحقیقات

دفاع مقدس

۱۴۰۰

www.ketab.ir